

För livets skull

NUMMER 2 SOMMAREN 2015

En tidning från Svenska kyrkan i Skara

PILGRIMSVANDRA

MUSIK OCH KONSERTER

GUIDE TILL SOMMARENS ÖPPNA KYRKOR

För livets skull

är församlingstidning för Svenska kyrkan i Skara. Den delas ut till alla hushåll i Skara, Ardala, Axvalls, Varnhems och Eggby-Öglunda församlingar fyra gånger per år.

Redaktion i detta nummer:

Anna Theander, Sören Eklund, Magnus Gunnarsson, Helena Långström Schön, Markus Hagberg, Per Larsson, Judith Fagrell, Marina Larsson, Erik Tornstierna, Magnus Lundberg, Matilda Kamb.

På omslaget:

Anna Apell hälsar pilgrimer välkomna till Varnhem i sommar.

Foto: Anna Theander

Redaktör & grafisk form:

Anna Theander
anna.theander@svenskakyrkan.se

Ansvarig utgivare:

Carl Sjögren
carl.sjogren@svenskakyrkan.se

Tryck:

LH-Tryck, Ulricehamn 2015.

Förundran

Varje morgon vaknar vi upp till en värld vi inte själva har skapat. Se dig omkring just där du sitter och läser detta. Dra in lite frisk luft, se ut på det gröna och vackra. Stanna omotiverat en liten stund senare idag i skogen, på stranden, längs med bäcken. Allt detta finns utan din vilja eller prestation. Allt finns för dig att förundras över, ta emot, andas in och njuta av. Utan anledning. Överflödande vackert.

Genom årtusenden har människans fascination för allt detta skapade varit stor. Berättelserna i bibeln om hur Skaparen genom ett ord låter ljus, jord, luft, hav, himmel, djur, natur och människa bli till ger en liten vink om hur det gick till. I ordnad stegvis utveckling, med gott om tid för både förundran och vila.

Förundran: Efter varje intensiv period (om en dag är som tusen eller miljoner år vet vi inte) av skapelse verkar det som om Skaparen tar ett litet steg åt sidan och njuter av det skapade: ”han såg att det var gott”.

Vila: I stunden av förundran finns det vila. Men med den sjunde dagen, vilans dag, fullbordar Skaparen det vackra. Utan vila blir det inte färdigt. Vilan fullbordar.

Översatt till din vardag den här dagen eller den här sommaren:

Hör du till dem som förlorat förundran? Naturen, det gröna, stranden är väl självklarerheter som bara ska finnas där. För den som förlorat förundran är ingenting längre riktigt märkvärdigt eller viktigt. Allt är självklart. Inget finns att beundra eller tacka för.

Hör du till dem som slarvar med vilan? Sjudagarsrytmen med något helt annat den sjunde dagen är Skaparens idé. Han vet bättre än vi själva hur vi behöver leva för att klara livet och orka. Vilan fullbordar.

Så stanna upp. Dra in lite frisk luft, se ut på det gröna och vackra. Varje morgon vaknar vi upp till en värld vi själva inte har skapat. Förundras. Vila.

CARL SJÖGREN, DOMPROST I SKARA

TID ATT VANDRA

I sommar öppnar Skara stifts pilgrimsentrum i Varnhem. Under hela sommaren följs ett veckoprogram med möjlighet till organiserade vandringar – men lederna är givetvis tillgängliga även för den som vill vandra på egen hand.

En känsla av FRIHET

- Att pilgrimsvandra är att få uppleva skapelsen, vandra i frihet ute i naturen, närma sig Gud och att kanske hitta hem till sig själv, säger Anna Apell som arbetar med kultur- och pilgrimsfrågor i Skara stift.

DET VAR NÄR Anna Apell började arbeta för Skara stift inför förra sommaren som frågan väcktes om Varnhem som ett pilgrimscentrum. I hennes tjänst ingår att jobba med kultur- och pilgrimsfrågor och i Varnhem såg hon stora möjligheter.

- Här finns klosterkyrkan och caféet, det finns vandrarhem och inte minst pilgrimsleder och underbar natur. Sommaren blir lite av ett test men här finns på sikt oändliga utvecklingsmöjligheter, konstaterar hon.

Anna kommer närmast från en prästtjänst i Örebro, där hon bland annat arbetat med pilgrimsvandringar bland konfirmander. Vandring är något

Man får släppa vardagen och leva helt i nuet.

som ligger henne varmt och hjärtat – och det är hon inte ensam om. Intresset för pilgrimsvandringar är stort.

- En väldigt stor del av våra sjukskrivningar idag är stressrelaterade. Jag tror att pilgrimsintresset hänger ihop med en längtan ut i naturen, att

få leva av det man får med sig i en ryggsäck. Man får släppa vardagen och leva helt i nuet. Jag ser vandringen som en sorts bön, ett sätt att få känna Guds

närvaro. Men också sin egen närvaro, säger Anna.

Hon framhåller också det faktum att pilgrimsleder alltid går förbi eller leder fram till heliga platser och har stark historisk anknytning.

- Det där är en viktig del i det hela.

Det handlar om vägar och stigar där folk har vandrat och vallfärdat genom århundraden, där man har ett mål och där det också finns ett spänningsmoment. Man vet aldrig vart vägarna tar en! Jag tänker också på att Jesus faktiskt sa "Följ mig". Det här är ju ett sätt att göra det.

DEN 22 JUNI invigs pilgrimscentrum och sedan finns ett program, där veckans aktiviteter återkommer hela sommaren. Vandringarna är inte helt knutna till enbart Varnhem – fortfarande är Skara ett viktigt nav i pilgrimsarbetet och det går givetvis att få information i både Skara domkyrka och i Varnhems klosterkyrka. Det finns kortare vandringar på ett par kilometer och lite längre varianter.

TEXT OCH FOTO: ANNA THEANDER

3 frågor

till Helena Långström
Schön i pilgrimsgruppen,
som ordnar vandringar
vid helgsmål i sommar.

Varifrån kommer initiativet och idén om helgmålsvandringar?

Tanken uppstod i pilgrimsgruppen, att erbjuda kortare vandringar som man kan gå på egen hand eller med ledare. Om man går på egen hand är det enkelt att utgå från söndagens texter, det är bara att ta med sig en psalmbok och börja vandra. Går man i grupp har man också möjlighet att växelläsa eller dela tankar om texterna.

Hur kommer det att gå till?

Det finns en stig strax utanför Skara som heter Tempelbackastigen. Vi samlas på Marie kyrkogårds bortre parkering vid fyra tillfällen i sommar och vandrar tillsammans på stigen, som går över urgammal kulturmark. Vandringen är knappt fyra kilometer och tämligen omväxlande. Vi stannar på lämpliga platser och läser dagens bön, de tre bibeltexterna och avslutar med växelläsning av psaltarpsalmen.

Varför behöver vi helgmålsbönen och helgmålsvandringen?

Helgsmål är ett sätt att markera att helgen inleds. I vår tid har gränserna mellan arbete och vila, vardag och helg luckrats upp. Men behovet av regelbunden vila finns djupt inbäddat i oss alla. När ska vi annars hinna reflektera över livet? Förr pilgrimsvandrade man varje söndag: många vandrade eller for med häst och vagn till kyrkan och under tiden hann man ställa in sig själsligt på kyrkobesöket. Idag sätter vi oss i bilen och är framme på två minuter och under den korta tiden har vi hunnit få massor av andra intryck. Själslig förberedelse är viktig, helgmålsbönen och helgmålsvandringen är ett sätt att nå dit.

Veckorytm och vandringar i sommar

22 juni - 6 augusti

- MÅNDAG** 11.30 Middagsbön i Birger jarls kapell i klosterkyrkan.
12.00 och 14.00 Guidning av klosterkyrkan.
15.00 Kulturvandring på Rosenstigen.
16.30 Vesper i Birger jarls kapell i klosterkyrkan.
- TISDAG** 8.30 Morgonmässa i klosterkyrkan.
10.00 Nyckelordsvandring på Rosenstigen.
11.30 Middagsbön i Birger jarls kapell i klosterkyrkan.
12.00 och 14.00 Guidning av klosterkyrkan.
15.00 Kulturvandring på Rosenstigen.
16.30 Vesper i Birger jarls kapell i klosterkyrkan.
- ONSDAG** 11.30 Middagsbön i Birger jarls kapell i klosterkyrkan.
12.00 och 14.00 Guidning av klosterkyrkan.
13.00 Skapelsevandring (7 km, rejäla skor behövs!)
16.30 Vesper i Birger jarls kapell i klosterkyrkan.
- TORSDAG** 17.00 Åk med Museijärnvägen (35 kr/vuxen, 25 kr/barn) från Skara till Spikgatan med pilgrimsvandring tillbaka till Skara. Vandringen avslutas med kvällsmässa i domkyrkan 19.30. (2 JULI-6 AUGUSTI)
- LÖRDAG** 10.30 Pilgrimsvandring i Skara centrum utifrån Frälsarkransen.
4 JULI, 18 JULI OCH 1 AUGUSTI. Start 10.30 vid Skara domkyrka.
18.00 Helgmålsvandring på Tempelbackastigen i Skara
27 JUNI, 11 JULI, 25 JULI OCH 8 AUGUSTI. (Samling vid Marie kyrkogård, bortre parkeringen.)
- SÖNDAG** 11.00 Högmässa i klosterkyrkan (ej 28 JUNI och 26 JULI)
14.00 Guidning av klosterkyrkan.
15.00 Kulturvandring på Rosenstigen.
16.30 Vesper i Birger jarls kapell i klosterkyrkan.

SOMMARENS MUSIK

TORS DAG 14 JUNI 18.00 *Händene kyrka*

I sommartid

Sommarsånger med Ardeo-Händenekörens damer under ledning av Charlotte Eklund.

TORS DAG 18 JUNI 19.30 *Varnhems klosterkyrka*

Sommarmusik: Konsert för fred

Johannebergs Vokalensemble manifesterar freden i en konsert där musik från krigsåren möter nyskrivna kompositioner. Musik av bland andra David N. Childs, Sharon Farber, Ola Gjeilo, Paul Mealor, Darius Milhaud och Francis Poulenc. Dirigent: Jan K. Delemark. Producent: Mikael Carlsson.

LÖRDAG 20 JUNI 18.00 *Skärvs kyrka*

Kvällsmusik: "Dimman lättar i sommarnatten".

Magnus Lundberg, flöjt & Gloria Joyce Burt, harpa.

SÖNDAG 28 JUNI 20.00 *Varnhems klosterkyrka*

Sommarmusik: : Kievs kammarkör

Repertoaren omfattar ett brett utsnitt av de stora körverken inom musikkulturen, dock med en särskild vikt på den ukrainska musiken. Kören sjunger även modern musik, kyrklig såväl som världslig. Flera ukrainska tonsättare skriver musik till kören, som således för den unika ukrainska körtraditionen vidare.

LÖRDAG 25 JULI 18.00 *Skärvs kyrka*

Fri - psalmer och koraler i ord, ton och dans

Kristin Svensson, fiol, fiddla och sång
Lennart Svensson, gitarr och sång
Linda Elsie Sawaneh, slagverk, sång och dans.

TORS DAG 30 JULI 19.30 *Varnhems klosterkyrka*

Sommarmusik: : August Eriksson och Karin Ingves

Karin och August är en duo bestående av saxofon och piano. Musiken som spelas vandrar mellan jazz, pop och visa som duon tolkar till sin egen version.

TIS DAG 11 AUGUSTI 19.00 *Skallmeja kyrka*

Sommarmusik

Se www.skarapastorat.se eller tidningarnas predikoturer.

ONSDAG 12 AUGUSTI 19.30 *Varnhems klosterkyrka*

Valle Baroque: Invigningskonsert

Göteborg Baroque.

Inträde.

SÖNDAG 16 AUGUSTI 11.00 *Varnhems klosterkyrka*

Valle Baroque: Högmässa med naturtrumpetare.

SÖNDAG 16 AUGUSTI 18.00 *Varnhems klosterkyrka*

Valle Baroque: Monteverdi Vesper.

Inträde.

TIS DAG 18 AUGUSTI 19.00 *Västra Gerums kyrka*

Sommarmusik

Se www.skarapastorat.se eller tidningarnas predikoturer.

TIS DAG 25 AUGUSTI 19.00 *Händene kyrka*

Sommarmusik

Se www.skarapastorat.se eller tidningarnas predikoturer.

TORSDAG 27 AUGUSTI 19.30 *Varnhems klosterkyrka*

Sommarmusik: : Heinavanker, Tallinn

Heinavanker från Tallinn, Estland är en sångensemble inspirerad av äldre sakral musik. Vi får lyssna till tidig musik från tiden då klosterkyrkan byggdes, 1100 till 1300-talet blandat med folkliga koraler från Estland.

SÖNDAG 30 AUGUSTI 18.00 *Skara domkyrka*

Orgelkonsert

Ulf Samuelsson.

LÖRDAG 5 SEPTEMBER 18.00 *Skärvs kyrka*

Musik i sensommarkväll

Mattias & Maria Johansson med familj.

TORSDAG 6 SEPTEMBER 18.00 *Varnhems klosterkyrka*

Sommarmusik: Clann Mhic Ruairi, Irland

Clann Mhic Ruairí består av Mac Ruairí-bröderna Aodh, Donall, Sean, Tony och hans dotter Megan som framför traditionella sånger på iriska i vacker stämsång på gammalt vis men också med en modern touch.

SÖNDAG 20 SEPTEMBER 18.00 *Skara domkyrka*

Konsert

Helena Ek, sopran, Peter Jansson, kontrabas.

SÖNDAG 27 SEPTEMBER 16.00 *Skara domkyrka*

Körkonsert

Hägerstens Ungdomskör.

Dirigent: Kerstin Börjesson.

Lunchmusik i Skara domkyrka

Lunchmusiken tar sommaruppehåll.

Sista lunchmusiken för våren blir den 29 MAJ.

Välkommen tillbaka igen fredagen den 4 SEPTEMBER 12.00.

August Eriksson och Karin Ingves

Heinavanker

Clann Mhic Ruairi

Hägerstens ungdomskör

Välkommen till Varnhems klosterkafé och trädgårdar

I den vackra miljön kring Varnhems klosterkyrka och klosterruiner ligger Varnhems Klosterkafé. Kaféet drivs av Skara pastorat.

Kaféet är öppet alla dagar **10.00-18.00**

1 APRIL-30 SEPTEMBER.

Det är givetvis också öppet kvällstid i anslutning till evenemang i klosterkyrkan, som exempelvis sommarmusiken och Valle Baroque.

Här serveras kaffe med hembakt, smörgåsar och goda, mättande soppor. Klostrets fisksoppa finns alltid, samt en vegetarisk soppa efter säsong. Framåt höstkanten kommer även lammssoppa att finnas på menyn.

De olika smörgåsarna är gjorda på surdegsbröd från vårt eget klosterbageri med pålägg från lokala producenter. Här finns förstås även ett stort utbud av goda bullar och bakverk från samma bageri.

Allt som serveras är ekologiskt och ofta närproducerat - samt rättvisemärkt så långt det är möjligt.

Kontakt: 0511-604 44 eller
e-post: varnhem.klosterkafe@svenskakyrkan.se

Din guide till sommarens öppna kyrkor

Besök en kyrka i sommar! Flera av pastoratets kyrkor håller öppet för dig. Oavsett om du vill upptäcka arkitekturen och konsten, ta del av stillheten, slå dig ner en stund och vila eller ta en rofylld promenad på kyrkogården är du lika välkommen!

Följande fyra sidor kan du lätt ta ur tidningen. Vill du ha flera exemplar av sommarkyrkoguiden för Skara pastorat finns denna guide även att hämta i kyrkorna och på Turistbyrån.

En tidsresa genom århundraden

Sommaröppna kyrkor i Skara pastorat 2015

Bjärklunda kyrka

Öppen dagligen
22 JUNI-9 AUGUSTI
9.00-18.00.

1781 fick de båda socknarna Bjärka och Härlunda en ny och gemensam kyrka, som fick namnet Bjärklunda kyrka. De båda gamla kyrkorna revs och materialet användes till kyrkbygget. 1859 fick kyrkan sin sakristia och tre år senare sitt torn. Till kyrkans 100-årsjubileum anskaffades en altarpuppats från ett gjuteri i München, en så kallad kalvariegrupp. Båda de tidigare kyrkornas altartavlorna finns i kyrkan, liksom dopfontarna - Härlundas dopfont står i koret och Bjärka kyrkas dopfont i vapenhuset.

Eggby kyrka

Öppen dagligen
1 MAJ-31 AUGUSTI
10.00-18.00.

Vid 1700-talets mitt byggdes Eggby kyrka. Tornet är dock från medeltiden och fick vara kvar när den tidigare kyrkan i övrigt revs. Kyrkan har dopfont från 1100-talet från den så kallade Skalunda-skolan. Reliefprydda gravhällar från 1500- och 1600-tal har murats in i väggarna. Den främre ljuskronan av böhmisk kristall anses vara ett krigsbyte från 30-åriga kriget. I kyrkans ägo finns också ett medeltida ciborium, det vill säga ett kärl för invigt nattvardsbröd, samt ett antal äldre textilier.

Skallmeja kyrka

Öppen dagligen
22 JUNI-2 AUGUSTI
10.00-18.00.

Skallmeja kyrka, från 1870-talet, är byggd i nyklassisk stil med ett stort, ljust och luftigt kyrkorum. Från den tidigare kyrkan, som låg på samma plats, kommer den medeltida dopfonten. Altartavlan med sin skulpterade golgatagrupp gjordes vid 1700-talets början. Från ett medeltida altarskåp har åtta helgonbilder bevarats och kyrkan har också ett förnämligt triumfkrucifix från 1300-talet.

Skara domkyrka

Öppen dagligen 8.00-18.00.
Perioden 22 JUNI - 6 AUGUSTI
utökad öppenhållande
TISDAG-TORSDAG 8.00-20.00.

Sveriges äldsta domkyrka finns i Skara med anor från 1100-talet. Den nuvarande högotiska stilen stammar dock från 1300-talet. Kyrkan, som är helgad åt Sankta Maria, har bland annat en medeltida krypta som begravdes i stenmassor på 1200-talet men hittades igen 1949. Till kyrkans skatter hör bland annat Adalvardskalken och Soops kalk med tillhörande paten. Värda att nämna är också Bo Beskows glasmosaikfönster med motiv ur Bibelns berättelser.

Händene kyrka

Öppen dagligen
22 JUNI-2 AUGUSTI
10.00-18.00.

Bara fem kilometer från Skara ligger Händene, som enligt en gammal skrift ”går in på dörrarna av Skara stad”. Kyrkan har romanskt ursprung men har byggts om flera gånger genom århundradena. Från medeltiden har kyrkan kvar dopfunten och ett medeltida altarskåp med madonnan och barnet. Altartavlan föreställer Emmausvandringen och målades av A.G. Lundblad 1914 i samband med att kyrkan genomgick en större restaurering.

Norra Vings kyrka

Öppen dagligen
22 JUNI-16 AUGUSTI
9.00-16.00.

Norra Vings kyrka byggdes på medeltiden men endast delar av väggarna finns kvar från den ursprungliga kyrkan. På 1700-talet hade den blivit för trång och byggdes ut. 1834-35 genomfördes nästa stora ombyggnad och kyrkan fick sitt nuvarande utseende. Bland inventarierna återfinns träskulpturer från 1600-talet, altartavlan av Axel Jungstedt (1891) och ett krucifix från Maria Kafles kista. Kyrkan har också en ovanlig predikstol i rokokostil. På 2000-talet fick kyrkan sitt fristående altare och ljusa färgsättning.

Skärvs kyrka

Öppen dagligen
22 JUNI-16 AUGUSTI
9.00-16.00.

I slutet av 1700-talet byggdes Skärvs kyrka i gustaviansk stil sedan en medeltida föregångare förfallit och fått rivats. Kyrkan ligger vackert vid Bysjön. Fram till 1860 hade kyrkan två altartavlor som sedan ersattes av ett enkelt träkors - de tidigare altartavlorna pryder istället varsin långvägg i kyrkan. 1914 fick kyrkan en ny altartavla, målade av Louise Geijerstam. På kyrkogården ligger författarinnan Sophie von Knorring begravd.

Varnhems klosterkyrka

Öppen APRIL-MAJ 11.00-16.00
JUNI-AUGUSTI 10.00-17.00
(MIDSOMMARAFTON STÄNGT)
SEPTEMBER LÖRDAGAR OCH
SÖNDAGAR 11.00-16.00
Fasta guidningar dagligen 22 JUNI-
9 AUGUSTI 12.00 OCH 14.00.

På 1150-talet påbörjade abboten Henrik och cistercienserbröderna byggandet av Varnhems klosterkyrka i romansk stil. Kyrkan har romansk-gotisk prägel. Den praktfulla barockinredningen är resultatet av Magnus Gabriel de la Gardies stora restaurering på 1600-talet, då han även inrättade gravkor för sig och sin familj. Även Birger Jarl är begravd i kyrkan, liksom enligt traditionen fyra medeltida kungar. Intill kyrkan finns klosterområdet och Varnhems klosterkafé.

Vinköls kyrka

Öppen dagligen
22 JUNI–2 AUGUSTI
10.00–18.00.

I engelsk katedralstil byggdes Vinköls kyrka på 1870-talet. Den är byggd med en korsform och har låga väggar och högt tak. De fem lansettfönstren i koret ger ett gotiskt anslag.

En större renovering gjordes på 1930-talet.

Lägg märke till den märkliga dopfunten. Den är tillverkad i Västergötland men troligen ett gotländskt arbete från 1200-talet, med musselformad överdel, cuppa, prydd med fyra människohuvuden.

Öglunda kyrka

Öppen dagligen
23 JUNI–31 AUGUSTI
10.00–18.00.

De äldsta delarna av Öglunda kyrka är från 1100-talet då kyrkan byggdes i romansk stil. 500 år senare gjordes en tillbyggnad och på 1880-talet byggdes ett långhus tvärsöver det gamla. Det innebar att kyrkorummet blev orienterat i nord-sydlig riktning och av det tidigare koret blev istället ett dopkapell, under vilket en grav finns. Förmodligen rör det sig om en prästgrav från 1700-talet. 1800-talet präglar kyrkans inredning men dopfunten i ek och glasmålningarna i de södra korfönstren representerar 1900-talet.

I Skara pastorat finns även nedanstående kyrkor. De är inte öppna dagligen men planerar du ett besök, hör av dig i förväg!

Marums kyrka
Marums kyrka, från 1100-talets första hälft, är en av stiftets äldsta.
Kontakt:
Majvor Kämpe,
0511-37 50 98.

Norra Lundby kyrka
Kyrka med ursprung i romansk stil med flera ombyggnader.
Kontakt:
Göran Tysk,
0705-92 18 07.

Skånings-Åsaka kyrka
1870-talskyrka med tidstypisk stilblandning.
Kontakt:
Lena Rosenblad,
076-16 09 601.

Stenums kyrka
Tidstypisk 1800-talskyrka byggd i nyklassisk stil.
Kontakt:
Anna-Lena Boman,
0511-610 02.

Synnerby kyrka
Kyrka byggd i nygotisk stil vid början av 1900-talet.
Kontakt:
Hasse Olofsson,
0511-37 11 66.

Västra Gerums kyrka
Medeltidskyrka med karaktär från 1700-talet.
Kontakt:
Sören Eklund,
070-590 78 00.

Skara pastorat, Malmgatan 3A, 532 31 Skara.
Tfn: 0511-265 00. Epost: skara.pastorat@svenskakyrkan.se
Mer information om kyrkorna och om församlingarnas verksamhet hittar du på www.skrapastorat.se

Svenska kyrkan
SKARA

Lottas uppdrag: Att ha koll på begravningspengarna

I de allra flesta kommuner är det Svenska kyrkan som hanterar begravningsverksamheten. Den begravningsavgift som alla folkbokförda i landet betalar är helt skild från kyrkoavgiften.

Lotta Handfast är begravningsombud, med uppgift att bevaka så att begravningspengarna används på rätt sätt!

Vad gör ett begravningsombud?

- Ombudet ska granska hur pastoratet hanterar begravningsavgiften. Syftet är att stärka inflytande och insyn för de personer som inte tillhör Svenska kyrkan. De pengar som kommer in genom begravningsavgiften ska ju användas till att sköta begravningsverksamheten och att förvalta begravningsplatser. En viktig uppgift är att varje år lämna in en årsberättelse till länsstyrelsen. Man ska också lämna förslag till Kammarkollegiet när det gäller hur stor begravningsavgiften ska vara.

Vad ingår mer i uppdraget?

- Jag ska också se till att utformningen av begravningsplatser sker i samråd med andra trossamfund och att även de som inte är kyrkotillhöriga får information.

Om pastoratet inte skulle sköta begravningsverksamheten korrekt, vad händer då?

- Då ska det meddelas till Länsstyrelsen.

Vad krävs av ett begravningsombud?

- Det är kommunstyrelsen som nominerar och sedan ska förslaget skickas

till Länsstyrelsen som formellt utser begravningsombuden. Det finns lite "kriterier" som att man ska ha kunskap om ekonomi och även förståelse för andra religioner och seder. Och så får man inte vara engagerad i kyrkan på ett sätt så att man kan anses som jävig. Men det går bra att vara medlem i Svenska kyrkan.

Hur kom det sig att du blev begravningsombud?

Jag jobbar till vardags som ekonom på Skara kommun och i mitt fall var det så att min chef fick frågan om hon visste någon som kunde ta över uppdraget när det tidigare ombudet slutade. Och så frågade hon mig. Jag

visste knappt var det var, men det verkade intressant, så jag sa ja! Det är verkligen spännande. Man lär sig nya saker hela tiden.

Är det många privatpersoner som hör av sig till dig?

- Det är inte så många som gjort det och de som ringt har oftast undrat vart de ska vända sig i olika frågor. Däremot har jag ju mycket kontakt med pastoratet, sitter med på mötena med kyrkogårdsutskottet och även i en grupp som jobbar med frågan om återanvända gravar i pastoratet eftersom de kostnaderna bekostas av begravningsavgiften.

Lotta Handfast är 41 år, gift och trebarnsmamma. Hon bor i Lidköping, är ekonom och ägnar mycket fritid åt barnens aktiviteter - fotboll, bandy, golf och trav. Blir det tid över gillar hon att baka.

Efter 36 år som vaktmästare i kyrkan går Dan i pension:

Ett yrkesliv bland människor

Intresset för människor förde Dan Sandberg till kyrkvaktmästaryrket. Han ville jobba med något som hade betydelse.

Nu går Dan i pension – och yrkesvalet har han aldrig ångrat.

– Det har varit många fina samtal och möten, säger han.

DAN VÄXTE UPP i en familj som han säger ”väl var religiös på sitt sätt” men något större kyrkligt engagemang var det inte fråga om. Så när kompisarna skulle konfirmeras i yngre tonåren hade Dan annat för sig.

– Jag spelade i ett band och lyssnade på Beatles. Jag hade inte tid med någon konfirmation, konstaterar han.

Det gick några år, han träffade kärleken och gifte sig. Och hustruns familj var troende och mycket aktiva i en församling.

– De hade nog synpunkter på mig, skrattar Dan.

Men hur det nu var började han

fundera över livet, över vad han höll på med. Han arbetade på ett företag som bland annat tillverkade krigsmateriel och det fick honom att grubbla på om det verkligen var vad han ville göra i livet. Samtidigt hade han fått bra kontakt med vigselprästen i samband med bröllopet.

– Det blev så att jag pratade mycket med honom och fick enskild konfirmationsundervisning. Jag var 27 när jag konfirmerades. Det var en fantastisk möjlighet som fler borde ta chansen till, konstaterar han.

Även yrkesfunderingarna togs upp i samtalen. Prästen tyckte att Dan skulle

passa som kyrkvaktmästare. Själv funderade han litegrann på att söka sig till vården och hade tankar på att så småningom bli diakon. Så dök en ledig vaktmästартjänst upp i Trosa – och den lilla familjen flyttade dit.

– JAG MINNS ATT första veckan på jobbet var det tre begravningar, ett dop och en vigsel. Så när veckan var slut sa prästen som jag jobbade med att ”Nu behöver du nog ingen mer introduktion för nu har du gjort det mesta”.

Tre år blev det där innan det var dags att röra på sig igen.

- Min frus syster här i Skara skickade en platsannonser om att de sökte kyrkvaktmästare i Varnhem. Jag fick tjänsten och sedan dess bor vi i Varnhem.

De första åren bodde familjen i en tjänstebostad i övervåningen i det hus som idag inrymmer klosterkafé. Det hände då och då att munkar och nunnor kom på besök till det anrika klosterområdet.

- Ibland på lördagmorgnar när jag titade ut fick jag se munkar som vandrade vägen fram mot klosterkyrkans port. Det är en sådan där bild som jag bär med mig... Och sedan upptäckte de att kyrkan inte hade öppnat än, så då kom de upp till mig och ville låna nyckeln!

ATT VARA KYRKVAKTMÄSTARE innebär förstås att fixa många praktiska saker, ställa i ordning inför gudstjänster och städa – men framförallt tycker Dan att det handlar om att möta människor. Allt från kända artister som ska ge konsert i någon av de stora kyrkorna, till sorgehus, brudpar och nyblivna föräldrar. Men trots alla glädjefester, alla vigslar och dop, musikupplevelser och gudstjänster, är det begravningsarna som Dan trivs bäst med.

- Jag har liksom aldrig haft svårt för att arbeta med begravningsarna. Jag tycker inte att det är jobbigt. Antagligen beror det på att jag är så fullkomligt övertygad om att livet inte tar slut, utan att det finns en fortsättning på något sätt.

Naturligtvis har det funnits avsked som varit svårare än andra, begravningsguds-

tjänster som inte släppt taget om Dan så lätt. Ibland har unga människor valt att avsluta sina liv, eller dött i plötsliga olyckor. Ibland har spädbarn begravts i minimala små kistor.

- Då blir man förstas påverkad. Men aldrig så att jag har tyckt att det har varit för tungt. Istället har det känts meningsfullt att kunna finnas till hands.

GÅR DÅ ARBETET på rutin efter så många år?

- Nej, det kan jag inte säga. Det är klart att det blir lite rutinmässigt när det gäller förberedelserna, det som ska ställas i ordning inför förrättningen. Men varje begravning handlar ju om en speciell människa och det är den personens anhöriga som jag möter.

Många är de kyrkobesökare som växlar några ord med Dan – ibland får han trösta, lyssna, finnas till hands. Han säger att det verkar vara enklare att ”snacka lite med kyrkvaktmästaren” än att ringa och boka en tid hos prästen.

- Det diakonala behovet, alltså behovet av att finnas till för människor, är jättestort. Kyrkan borde vara ute bland folk mycket mer. Diakonerna arbetar ju mycket på det viset och det är jättebra. Men det finns mer att göra. Ibland tänker jag att kyrkan håller sig för mycket på sin egen kant, i sina fina byggnader. Det är ju inte alla som kommer dit, ibland måste kyrkan vara bättre på att

komma till människorna.

Hans egna diakonplaner blev det inte riktigt tid för.

Att ställa i ordning kyrkan inför förrättningar, som här inför ett dop, ingår i vaktmästarens uppgifter.

- Det kom ju så många barn, säger Dan med ett leende och berättar att han och hustrun med tiden fick fem pojkar. Men arbetet som vaktmästare har ändå en diakonal funktion på sitt sätt, menar han.

I dagarna slutar Dan Sandberg sin tjänst i Skara pastorat, ett arbete han trivs så bra med att han valt att jobba ett par år på ”övertid”. Men nu väntar pensionen. Och de sex barnbarnen, villan i Varnhem – och musikervännerna i Husbandet där Dan spelar bas och gitarr.

- Och så hoppas jag väl på att få gå in och jobba någon gång då och då, om det behövs vikarie!

Det diakonala behovet, alltså behovet av att finnas till för människor, är jättestort.

Delad glädje = dubbel glädje

Dela glädjen med församlingens sommarkonfirmander! Sommarlovets tre första veckor innebär mycket tid med livet, Jesus, tro i centrum. Självklart blir det också tid för bad och andra aktiviteter, bl a på det läger som gruppen reser iväg på. Något är på gång i en ung människas liv under konfirmationstiden, dela glädjen med dem – be för dem; kom med på konfirmationen och mässan!

Konfirmation i Skara domkyrka:

LÖRDAG 4 JULI 11.00.

Högmässa: SÖNDAG 5 JULI 11.00.

Vill **DU** bli katedralvärd?

Visst är det trevligt och roligt att mötas av en människa när du besöker en kyrka? Visst vore det roligt, spännande och lite högtidligt att få vara en av dem som finns i domkyrkan och välkomnar besökare, nu i sommar och under det övriga året?

Om du skulle vilja pröva först, tillsammans med någon lite mer van kanske, är det möjligt. Du måste inte lova dig för all framtid, eller varje vecka; lite då och då är helt OK också.

Hör av dig till domkyrkokaplan Per Larsson om du är nyfiken på att få vara katedralvärd.

Kontakt e-post: per.larsson@svenskakyrkan.se. Kontakt telefon: 0511-265 09.

Skara domkyrka i sommar

Domkyrkan är öppen varje dag
8.00-18.00.

22 JUNI - 6 AUGUSTI utökat
öppethållande TISDAG-TORSDAG
8.00-20.00.

Söndagar

11.00 Högmässa

Måndag-fredag

12.00 Kort bön mitt på dagen

Onsdagar

8.00 Mässa

Torsdagar

18.30 Mässa

(18 juni - 20 augusti mässa 19.30)

Under perioden 22 JUNI - 6 AUGUSTI

TISDAGAR 19.00-19.30 Kort guidning kring något i domkyrkan.

ONSDAGAR 19.00-19.30 Stillsam sommarkväll i domkyrkan med musik, bl a två klockspelskvällar, vandra i labyrinten.

TORSDAGAR 19.30 Mässa. Du kan åka Pilgrimståg 17.00 från stationen och vandra tillbaka till mässan.

Har du varit i grannkyrkan?

Sin "egen" kyrka är man ofta bekant med, men för många har det inte blivit av att man besökt de övriga kyrkorna i närområdet.

Under sommaren har du chansen! I Ardala församling är flera av kyrkorna öppna dagligen, liksom många av pastoratets andra kyrkor. Ta tillfället i akt att gå in i de öppna kyrkobyggnaderna, slå dig ner en stund och fascineras av arkitektur och konst, stillhet och historiens vingslag - i byggnader som samlat människor under flera hundra år!

Mer information på sidorna 9-12.

Musikkvällar i augusti

Under tre tisdagar i augusti arrangerar Ardala församling "Musik i sommarkväll" i några av församlingens kyrkor. Det blir som alltid ett skiftande och inspirerande program. Välkommen till Skallmeja kyrka 11 AUGUSTI 19.00, Västra Gerums kyrka 18 AUGUSTI 19.00, Händene kyrka 25 AUGUSTI 19.00. Programmet är i skrivande stund inte fastlagt, men kommer att presenteras på www.skarapastorat.se och i tidningarnas predikoturer.

Vår lunch i S:ta Annagården

TISDAG 9 JUNI 12.00 inbjuder Ardala församling till vårlunch i S:ta Annagården.

Borden står uppdukade med sill, potatis och annat som hör tiden till. Välkommen med! Anmälan till församlingsvärdinna Margaretha Ohlson, tfn 265 68 senast 2 JUNI. Kostnad 60 kronor.

Vill du konfirmeras?

Välkommen att anmäla dig!

Den 17 maj konfirmerades sex ungdomar i Synnerby kyrka. Under året som konfirmander i Ardala församling har gruppen träffats varannan torsdag för konfaläsning, firat många gudstjänster, varit på läger i Vadstena och mycket mer. Nu är det dags att anmäla sig till nästa års konfirmationsgrupp, för ungdomar födda 2001 eller tidigare kommer en personlig inbjudan i brevlådan. Har du frågor är du alltid välkommen att kontakta församlingspedagog Monica Spolén, tfn 0511-265 62, eller präst Judith Fagrell, tfn 0511-26561.

Gudstjänst firas

SÖNDAGAR 11.00

i S:ta Annagården, Ardala

(alltid med söndagsskola och kyrkkaffe)

och vanligtvis 18.00 i någon av församlingens övriga kyrkor.

Morgonbön

MÅNDAG-TORSDAG 9.00

i S:ta Annagården, Ardala

(vår och höst, helgfria dagar)

För mer information, se kalendariet på www.skarapastorat.se eller tidningarnas predikoturer.

Temakvällar i klosterkyrkan om Magnus Gabriel De la Gardie

I sommar finns chansen att lära sig mer om barockens tidevarv och om Magnus Gabriel De la Gardie, som renoverade klosterkyrkan i Varnhem. Under fyra kvällar bjuds på djupdykningar i 1600-talshistoria.

I Varnhem handlar mycket om medeltiden, genom cisterciensermunkarna och Birger jarl. Men Varnhem har mer att erbjuda, tycker prästen Markus Hagberg och klosterkyrkans guider. Den som präglat inredningen i kyrkan är förstås Magnus Gabriel De la Gardie som lät renovera den förfallna kyrkan på 1600-talet.

- Vi har väl länge pratat om att vi skulle vilja "lyfta lite" från medeltiden så att säga, och titta lite närmare på barocken. Och eftersom vi sedan några år haft musikfestivalen Valle Baroque här så känns det ju roligt att göra något mer av det, berättar Markus Hagberg.

Han berättar att föreläsningsserien inleds med en allmän orientering om barocken innan några kvällar ägnas åt Magnus Gabriel och Varnhem.

- Det är ju intressant att fundera över vad han ville med renoveringen av kyrkan, varför det ser ut som det gör och varför han valde att satsa så mycket på just Varnhem.

FOTNOT: VALLE BAROQUE ÄGER RUM I AUGUSTI. SE MUSIKUPPSLAGET PÅ S. 6-7 FÖR INFORMATION.

16 JULI 16.00

Barock – vad är det? Erling Öhrnell.

23 JULI 16.00

Magnus Gabriel De la Gardie – vem var han? Gunnel Carlsson

13 AUGUSTI 16.00

Vad ville Magnus Gabriel åstadkomma med klosterkyrkan? Markus Hagberg

20 AUGUSTI 16.00

Klosterkyrkans vapensköldar. Ebon Lundgren.

GUDSTJÄNST FIRAS SOM REGEL SÖNDAGAR 11.00 och regelbundet 18.00 i några av församlingens kyrkor.

För mer information, se kalendariet på www.skarapastorat.se eller lokal-tidningarnas predikoturer.

Ljusvandring i klosterkyrkan

Den 6 JULI blir det Ljusvandring i klosterkyrkan. Kvällen inleds 21.30 med orgelmusik som framförs av Lars Ek. 22.30 tar Ljusvandringen vid under Birgitta Strängs ledning.

Upplev kyrkan i sommarnatten
Den 16 JULI är klosterkyrkan öppen från 10.00 på förmiddagen till 23.30 på kvällen!

Någon går bredvid mig över marken
under träden in i parken.
Någon viskar i mitt inre öra
vad jag bör och ej bör göra.
Någon skickar till min hud
ifrån någonstans ett bud
Det är som gick jag ständigt mot ett sammetsdraperi,
som buktar sig emot en annan värld,
en annorlunda verklighet än den jag lever i
Som en sömnig man jag går och trevar
sökande ett vapen, som mot dessa bud mig fredar.
Förgäves. Någon vill att jag ska vara hans
som om jag själv, jag själv ej fanns.
Vem är du då, du underlige gäst,
som såväl tycks veta, vad jag behöver bäst?
Hör du hemma under isklarhetens tunna flagga
eller är kärleken och ömheten din vagga?
Ibland vet jag så lite om dig.
Jag hör ingenting ifrån dig.
Men jag känner dina starka band
var gång du räcker ut din hand.
Så säg mig vem du är och säg vad jag skall göra,
säg: sådan är din väg och dit vill jag dig föra.
Allt då vore enklare, lättare än nu,
då för vart steg sig vägen delar mitt itu.
Men du skall aldrig svara.
Låta ämnet vila bara.
Sådan är min underlige gäst,
han som vet, vad jag behöver bäst.

*Lars Ek är
kyrkomusiker
och bosatt i
Varnhem.*

LARS EK

Svenska kyrkan i Skara

Malmgatan 3A, 532 31 Skara
skara.pastorat@svenskakyrkan.se

Expeditionen Kyrkans Hus

Besöksadress: Malmgatan 3B, Skara
Telefon: 0511-265 00
skara.pastorat@svenskakyrkan.se
Helgfri måndag-fredag kl. 10-12

Kyrkogårdsförvaltningen

Telefon 0511-265 40, Fax 0511-108 83
skara.kgf@svenskakyrkan.se
Postadress: Malmgatan 3A, 532 31 Skara

Kyrkogårdsförvaltningens expedition:

Marie kyrkogård, Axvallagatan,
532 37 Skara
Helgfri måndag-fredag kl. 8.00-12.00

Helgpräst

Du kan nå pastoratets helgpräst dagtid
lördagar och söndagar på tfn 265 08.
Vid storhelger når du helgpräst via
tfn 265 00. Övriga tider hänvisas till
jourhavande präst via 112.
Mer information och telefonnummer
till anställda hittar du på
www.skarapastorat.se

KYRKORNA BERÄTTAR

Med änglabud från förr

Glorian och klädedräkten har från början varit rikt utsmyckade, med detaljer av guld och kanske färgade stenar. Nu är det inte mycket kvar, men än idag kan man ana håret och en vinge.

Det handlar om änglamålningen i Marums kyrka - stiftets äldsta kyrkomålning.

TEXT: ANNA THEANDER FOTO: JUDITH FAGRELL

EN AV SKARA STIFTS allra äldsta kyrkor ligger i Marum. Virket i de tretton gamla takstolarna har daterats till 1100-talets första hälft. Här samlades människor till bön och till gudstjänst när den kristna läran för de allra flesta var ny i vårt land. Under en tid hade kristna ideal samsats med asatron, men nu började kristendomen bli en del av vardagen. Vid denna tid byggdes Marums kyrka.

TAKSTOLARNA ÄR AV kryssad romansk typ och på en av dem finns en tunn runristning. Eftersom ristningen är upp och ner har den förmodligen gjorts innan virket användes till takstol. Runraden innehåller bland annat namnen Ulfr och Tote eller Totte. Vem Ulfr Tote var får vi nog aldrig veta, men kanske har han eller hans barn eller barnbarn varit i kyrkan.

Från samma århundrade som kyrkan byggdes är dopfunten av sandsten - med märkliga skulpturer. Kanske är det drakar, kanske är det djävlar som påminner oss om ondskan. Men där finns också duvan, en symbol för den heliga Ande, Hjälparen.

UNDER LÅNG TID döptes barn genom nedsänkning i den här, som i andra medeltida dopfuntar. Man doppade helt enkelt ner barnet tre gånger - *dop* och *doppa* är från början samma ord. Och fort skulle det göras, helst så snart som möjligt efter födseln. Man ville att barnet skulle bli ett Guds barn så fort det bara gick. Därför var det inte ovanligt att gudmor hämtade barnet så snart det fötts, tog med det till prästen som döpte den nyfödda, som sedan kunde återlämnas till modern i tryggt förvisning om att det nu tillhörde Gud. Det är förresten anledningen till att vi

fortfarande säger att gudföräldrarna - faddrarna - bär barnet till dopet.

KYRKANS OVANLIGA TORN tillkom på 1700-talet. Men förmodligen är det helt enkelt klockstapeln från sen medeltid som flyttats och satts ihop med kyrkan. Stapeln hade alltså redan funnits i åtminstone ett par hundra år innan det fick börja tjäna som kyrktorn.

OCH SÅ VAR DET då ängeln. På kyrkans södra vägg kan man hitta den, även om det bara är fragment kvar av dess forna ståtliga prakt. Målningen är romansk och i vårt land återstår bara få och mycket fragmentariska utsmyckningar från den här tiden. Den bär dock ännu bud till oss, om hoppet om det eviga livet - och den påminner oss faktiskt också om att man redan på 1100-talet alltså måste haft internationella kontakter i Skara stift.

